

Lunds kommun

Rektorn vid Gymnasieskolan Vipan

Beslut för gymnasieskola och gymnasie- särskola

efter tillsyn i Gymnasieskolan Vipan
i Lunds kommun

Tillsyn i Gymnasieskolan Vipan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Lunds kommun under hösten 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Gymnasieskolan Vipan besöktes av Skolinspektionen mellan den 9 och 15 september 2014.

Fakta om skolenheten

Vid gymnasieskolan Vipan erbjuds utbildning inom åtta yrkesprogram, fyra introduktionsprogram och gymnasiesärskola. Skolan har en rektor och sex biträdande rektorer. De biträdande rektorerna och en intendent utgör tillsammans med rektorn skolans ledningsgrupp, vilken leds av rektorn. Intendenten ansvarar för skolans lokaler och administrerar ekonomin. De biträdande rektorerna har ledningsuppgifter inom sina respektive områden som är delegerat enligt en delegationsplan från rektorn. Skolenheten är uppdelad i fem programområden. Vid tillsynstillfället är rektorn och en av de biträdande rektorerna nytillträdde i tjänsten.

En biträdande rektor har ansvar för bygg- och anläggningsprogrammet (BA), el- och energiprogrammet (EE) och VVS- och fastighetsprogrammet (VF). Inom området finns 340 elever. En annan biträdande rektor har ansvar för hotell- och turismprogrammet (HT) och restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL). Inom området finns 204 elever. En tredje biträdande rektor har ansvar för barn- och fritidsprogrammet (BF), handels- och administrationsprogrammet (HA) och vård- och omsorgsprogrammet (VO). Inom området finns 257 elever. En fjärde biträdande rektor har ansvar för introduktionsprogrammen (IM). Inom området finns 127 elever. En femte biträdande rektor ansvarar för gymnasiesärskolans nationella program, vilka är administration, handel och varuhantering, fastighet, anläggning och byggnation, hotell, restaurang och bageri, samt individuella program. Inom området finns 80 elever. En sjätte biträdande rektor har en tjänst om 50 procent och ansvarar för gymnasiesärskolans individuella program med inriktningen autism. Det är 10 elever som ingår i detta program.

Av Skolverkets statistik för år 2013 framgår att den genomsnittliga betygspoängen för skolan är 12,1 poäng. Det är inga större skillnader i genomsnittligt betygspoäng beroende på kön, däremot har gruppen elever med utländsk bakgrund lägre genomsnittligt betygspoäng (11,1) jämfört med gruppen elever med svensk bakgrund (12,2). 74 procent av eleverna fullföljer utbildningen inom fyra år. Även här är det elever med utländsk bakgrund som är den grupp av elever som har svårast att fullfölja utbildningen. Lägst andel elever som fullföljer utbildningen inom fyra år återfinns på individuellt program (35 procent),

handels- och administrationsprogrammet (64,3 procent) samt omvårdnadsprogrammet (79 procent). Andelen elever med godkända betyg i samtliga ämnen varierar mellan programmen. Lägst andel har omvårdnadsprogrammet med 16 procent, handel- och administrationsprogrammet med 24 procent, hotell- och restaurangprogrammet med 27 procent samt barn- och fritidsprogrammet med 39 procent. De kurser där lägst andel elever oavsett program har nått målen är idrott och hälsa A (82 procent), Naturkunskap A (83 procent), Samhällskunskap A (84 procent) samt Svenska B (86 procent).

Enligt skolans uppgifter har eleverna på nationella och specialutformade program inom gymnasieskolan en marginellt försämrad måluppfyllelse under åren 2010-2013 avseende andel elever som inte erhållit betyg. Underlaget är dock litet varför det är svårt att dra generella slutsatser. Eleverna inom individuella alternativ når under samma period målen i högre grad. Antalet satta högre betyg har dessutom ökat under denna period för dessa elever.

Helhetsbedömning

Vid Gymnasieskolan Vipar är det en stor andel elever som inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås. I syfte att nå högre måluppfyllelse arbetar skolan för att samtliga lärare ska utveckla en specialpedagogisk kompetens och skolan har infört strukturer för arbetet med att identifiera, utreda och vidta åtgärder för elever i behov av särskilt stöd. Även om skolan genom detta arbete identifierar elever i behov av särskilt stöd visar tillsynen att det fortfarande finns elever vid skolan som inte får sina identifierade stödbehov tillgodosedda. Lärarna behöver inom ramen för den ordinarie undervisningen göra särskilda anpassningar för elever som behöver stöd, och samtidigt leda och stimulera de elever som lätt når kunskapskraven.

Vid skolan bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som på skolledningsnivå tar sin utgångspunkt i kunskaps- och värdegrundsresultat. Ett exempel på att kvalitetsarbetet är systematiskt är skolans uppmärksammande av stor andel avhopp och hög frånvaro. Skolan har analyserat resultaten och identifierat bakomliggande orsaker och påverkansfaktorer och utifrån dessa analyser förändrat sitt arbete vilket lett till att avhopp och frånvaron minskat.

Lärarna tydliggör målen för eleverna i undervisningen och genomför även samtal med eleverna under kursens gång och inför att betyg ska sättas, varför det är tydligt för eleverna vad de ska lära sig och på vilka grunder de har fått sina betyg. Vid skolan pågår även ett aktivt och målinriktat arbete för att skapa en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Lunds kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska **senast den 12 februari 2015** redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Lunds kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen ska ges i enlighet med författningarnas krav.
- Lärarna ska ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Av skollagen framgår att utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt utifrån utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Av läroplanen för gymnasieskolan framgår att varje elev på ett nationellt yrkesprogram ska ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen samt att alla elever som avslutat ett introduktionsprogram ska ha tillräckliga kunskaper för fortsatt utbildning eller som förberedelse för etablering på arbetsmarknaden. Av läroplanen för gymnasiesärskolan framgår att varje elev i gymnasiesärskolan ska ges möjlighet till förberedelse för etablering på arbetsmarknaden och utifrån sina förutsättningar ska ha tillägnat sig kunskaper i de kurser eller ämnesområden som ingår i studievägen. Båda läroplanerna beskriver att läraren ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och i undervisningen skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande. Läraren ska även organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling.

Gymnasieskolan Vipans resultat visar att det finns en hög andel elever som inte når de kravnivåer som minst ska nås i kurserna och som därför heller inte

uppnår kraven för en yrkesexamen, alternativt getts tillräckliga kunskaper för etablering på arbetsmarknaden efter avslutat introduktionsprogram. I intervjuerna berättar eleverna om att de generellt tycker att det är bra lärare på skolan, men att det finns lärare som inte lyckas utgå från elevernas behov i undervisningen. Enligt eleverna är det framför allt omotiverade elever som lärarna har svårt att möta i sin undervisning. Det framkommer även i intervjuerna att särskilt en del lärare i gymnasiegemensamma ämnen har svårt att anpassa undervisningen utifrån elevernas behov och intressen, vilket i värsta fall leder till att en större andel elever uteblir från dessa lektioner samt att elever som är närvarande ändå inte lyckas nå ett godkänt betyg på kursen. Elever ger flera exempel vid intervjuerna på att undervisningen inte skapar en balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper. Av Skolinspektionens enkät till elever våren 2014 framkommer också att en stor andel elever upplever att undervisningen inte stimulerar dem.

Vid Skolinspektionens tillsyn år 2008 identifierades behovet av att utveckla undervisningen så att den bättre anpassas till den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Sedan dess har skolan under ledning av rektorn vidtagit åtgärder för att utveckla arbetet. Enligt rektorn har skolan sedan år 2011 anställt fler specialpedagoger vars huvuduppdrag är att hjälpa lärarna att hitta vägar för att arbeta med eleverna och av skolans målbild för år 2014 framgår att ambitionen är att alla lärare vid skolan ska utveckla sina didaktiska förmågor samt tillgodogöra sig specialpedagogisk kompetens. Rektorn är medveten om att det fortfarande finns behov av att utveckla undervisningen i särskilt vissa gymnasiegemensamma ämnen och betonar att skolan vidtagit åtgärder, men att dessa ännu inte gett önskat resultat.

I det systematiska kvalitetsarbetet har skolan identifierat att något som påverkar måluppfyllelsen negativt är att en stor andel elever är i behov av språkutvecklande undervisning. De intervjuade lärarna berättar att det förs mycket diskussioner om hur man kan ge eleverna en sådan undervisning, men att diskussionerna ännu inte lett till att undervisningen förändrats nämnvärt. Flera av de intervjuade lärarna konstaterar att elevernas bristande läsförståelse påverkar betyget negativt, men att lärarna inte har möjligheter att lägga upp undervisningen så att eleverna får utveckla denna förmåga. Skälet till detta är det finns så pass stora variationer i elevgrupperna i vilka förkunskaper de har samt att de har sitt fokus på att allt centralt innehåll ska hanteras i deras respektive kurs. I intervjuerna görs uttalanden om att det främst är svenskläraren som förväntas träna upp elevernas läsförmåga, trots alla diskussioner om att det borde vara alla lärares ansvar. Rektorn beskriver att utvecklingsarbetet precis är påbörjat och att skolan därför ännu så länge mest diskuterat detta.

Intervjuade lärare och elevhälsopersonal uppger att det är svårt att göra anpassningar inom undervisningen i och med att grundskolorna inte överlämnar

tillräcklig information om elevers behov och förutsättningar. Skolan har därför enligt rektorn utvecklat strukturer för hur elevernas behov snabbt ska identifieras, bland annat genom att specialpedagogerna tidigt på höstterminen genomför samtal med alla elever. Lärarna menar dock att det trots detta hinner gå lång tid in på terminen innan de upptäcker att det finns elever som inte har förutsättningar att ta till sig undervisningen på det sätt som de har utformat för hela gruppen. Enligt intervjuade lärare och elevhälsopersonal är detta särskilt försvårande för elever inom introduktionsprogrammen. Detta inte minst eftersom de menar att det rent schematekniskt är en utmaning att utforma denna verksamhet utifrån elevernas behov och förutsättningar. Som ett exempel på detta ger lärarna att de elever som läser programinriktat individuellt val har ett tuffare schema än de behöriga eleverna eftersom de tvingas läsa sina grundskoleämnen utöver den vanliga undervisningstiden sent på eftermiddagarna. Enligt elevhälsans personal är det schema och tjänstefördelning som mer styr utbud och upplägg av individuella programmet än dessa elevers individuella behov. Enligt rektorn är detta givetvis inte tanken, men att den schemaläggning som finns under innevarande läsår lämnar övrigt att önska. Av denna anledning kommer skolan att förändra upplägget så att introduktionsprogrammen i framtiden kommer att lägga sina egna scheman.

Av intervjuer med eleverna framgår vidare att det finns lärare som inte lyckas stimulera elever som lätt når kunskapskraven. Eleverna i gymnasieskolan berättar att det exempelvis i slutet av terminerna blir tråkigt för elever som lämnar in sina uppgifter i tid eftersom flera lärare har ett upplägg som går ut på att tiden i slutet av kursen ägnas åt att göra klart olika uppgifter. De elever som då är klara med sina arbeten ges då inga extra uppgifter utan förväntas enbart repetera, utan att de ser syftet med denna repetition. I gymnasiesärskolan ger elever exempel på att de inte anser att de kan välja kurser och ämnen som de är intresserade av och att skolan därför kan upplevas som meningslös. De beskriver även situationer när de upplever att de får vänta in övriga gruppen i stället för att få uppgifter som är mer utmanade för dem. Intervjuade lärare i gymnasie- och gymnasiesärskolan uppger att de själva känner att de inte ger utmaningar till elever som lätt når kunskapskraven eftersom deras fokus ligger på elever i behov av stöd. Lärarna menar att de elever som behöver utmaningar kan få detta inom ramen för sitt arbetsplatsförlagda lärande eller genom att erbjuda elever i gymnasiesärskolan att läsa vissa kurser inom gymnasieskolan, snarare än att göra det inom ramen för den ordinarie undervisningen. Rektorn är medveten om att lärarna har olika förmåga att både ge stöd och utmaningar och menar att det fortfarande är ett primärt uppdrag för skolledningen att hjälpa lärarna att hitta vägar för att arbeta med eleverna inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Ovanstående visar att undervisningen inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan behöver utvecklas så att den i högre utsträckning ger alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Rektorn måste därför säkerställa att lärarna utvecklar undervisningen så att de ger stöd i form av extra anpassningar inom den ordinarie undervisningen till de elever som är i behov av det samtidigt som de ger ledning och stimulans till de elever som behöver utmaningar för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Författning

1 kap 4 § skollagen

3 kap 3, 5a §§ skollagen

Lgy 11, 2.1 Kunskaper

Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2.1 Kunskaper

Grundläggande värden och inflytande**Bedömning**

Lunds kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att göra medvetna ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter.

Motivering

Av skollagen framgår att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Av läroplan framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Läraren ska öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa.

Av Gymnasieskolan Vipans dokumentation framgår att det bedrivs ett aktivt arbete bland annat via temadagar och vid mentorstiden för att belysa etiska aspekter och jobba med mänskliga rättigheter. Detta arbete omfattar all personal, enligt rektorn. I intervjuerna med elever framträder dock att det skiljer mycket mellan olika ämnen i vilken utsträckning etiska diskussioner och värdegrundsuppgifter ingår eller inte. I ämnen som samhällskunskap, religionskunskap, svenska och engelska är det naturliga inslag, likaså i flera yrkesäm-

nen där arbetet handlar om att hantera människor. I ämnen som matematik, naturkunskap och i mer tekniskt och praktiskt orienterande yrkesämnena råder dock, enligt eleverna, en avsaknad av koppling till demokratiska värden i undervisningen. Av Skolinspektionens enkät till elever våren 2014 framgår att alla elever heller inte uppfattar att undervisningen tar upp demokratiska aspekter och ger utrymme för etiska ställningstaganden.

I intervjuerna beskriver elever vid vissa program att det snarare är i samband med det arbetsplatsförlagda lärandet som diskussioner om hur man ska vara mot varandra äger rum. Dock sker det inte alltid på ett sätt som överensstämmer med skolans grundläggande värden. Eleverna ger uttryck för att de ser skolan mer som en lekplats eftersom de hela tiden får nya chanser, medan utskällningar som de kan få på arbetsplatsen om de inte sköter sig är något som de måste vänja sig vid. Intervjuade lärare uppfattar inte att elevernas bild av att det är en tuff stämning inom vissa branscher stämmer, men de bekräftar att de inte i samband med undervisningen i sina respektive yrkesämnena har fört dessa diskussioner. I ämnesplanerna för flera yrkeskurser finns ett uttalat syfte att eleverna ska utveckla sin förmåga att förhålla sig kritiskt till attityder och värderingar på arbetsplatserna, men tillsynen visar att lärarna inte uppmärksammat detta. Enligt biträdande rektorerna har skolan arbetat mycket för att skapa goda studiemiljöer i alla program och menar att arbetet lett till en förbättring, men att det finns enstaka lärare som de fortsatt har diskussioner med om hur detta ska åstadkommas.

Mot denna bakgrund behöver rektor säkerställa att alla lärare i sina kurser förmedlar och förankrar respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar för att eleverna ska ges möjligheter att utveckla förmåga att göra medvetna ställningstaganden grundade på kunskaper om dessa värderingar samt personliga erfarenheter.

Författning

1 kap 4 § skollagen

Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, förståelse och medmänsklighet 2.2 Normer och värden

Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Förståelse och medmänsklighet, 2.2 Normer och värden

Särskilt stöd**Bedömning**

Lunds kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Särskilt stöd ska ges i den omfattning och på det sätt som eleverna behöver och har rätt till.
- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller det finns skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga, ska anmäla detta till rektorn.

Motivering

Av skollagen framgår att det ska anmälas till rektorn om det inom ramen för undervisningen eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Vidare framgår att rektorn ska se till att eleven ges sådant särskilt stöd som utredningen visat att eleven är i behov av.

I Gymnasieskolan Vipan framkommer det vid intervjuerna med eleverna att det finns situationer där skolan inte klarat av att möta deras behov av särskilt stöd. Elevernas upplevelse är att det fungerar bättre att få särskilt stöd i årskurs 1 jämfört med hur det är i årskurs 2 och 3, samt att stödinsatser ofta är utformade så att det är de själva som utöver ordinarie undervisningstid ska uppsöka olika stödfunktioner för att de ska få hjälp. Eleverna beskriver att det ibland av schematekniska skäl inte varit möjligt att ta del av denna hjälp och att stödet då uteblivit. Eleverna beskriver även att dessa stödåtgärder sällan fungerar för de elever som inte är studiemotiverade. Intervjuade lärare bekräftar elevernas bild av att skolan har svårigheter att möta elever som saknar studiemotivation i deras behov av särskilt stöd och elevhälsopersonal bekräftar bilden av att det ges mer särskilt stöd i årskurs 1 jämfört med de senare årskurserna. Intervjuade lärare anser att det saknas tillräckligt med speciallärare som kan möta de stödbehov som utredningarna visar finns. Denna bild delas av elevhälsans personal. Av skolans dokumentation framgår vidare att det finns elever med funktionsnedsättningar där skolans utredning visat att det är särskilt stöd i form av en elevassistent som är nödvändigt, men att detta stöd uteblir i de fall där ele-

vens hemkommun motsätter sig denna kostnad. I intervjuerna ger en del lärare uttryck för åsikten att skolan enbart kan erbjuda elever stöd och att stödet uteblir i de fall elever inte tar ansvar för att genomföra överenskommelser. Att detta synsätt finns och att det upplevs som problematiskt framkommer vid intervjuerna med biträdande rektorer och elevhälsans personal. Dock delas synen av en biträdande rektor, vilket även påverkar hur denne arbetar för att tillgodose elevers behov av särskilt stöd inom sitt programområde. Sammantaget visar detta att särskilt stöd inte alltid ges i den omfattning och på det sätt som skolans utredningar visat att eleverna behöver och har rätt till.

Av skolans dokumentation framgår att skolan inte varit nöjda med sitt arbete med särskilt stöd varför ett förändringsarbete har genomförts. Detta förändringsarbete präglas, enligt rektorn, av att gå mot ett inkluderande synsätt där stödet i allt högre grad ska ges inom ramen för den ordinarie undervisningsgruppen av den undervisande läraren. Denne ska dock ha specialpedagoger som hjälp för att kunna ge detta stöd. De biträdande rektorerna har ett delegerat ansvar för arbetet med särskilt stöd vilket inneburit att de utformat arbetet med sin respektive elevhälsopersonal på olika sätt. Vid tillsynsbesöket har dock detta förändrats i och med att det finns ett beslut att elevhälsan ska ligga under rektorn. Då rektorn är nytilträd vid tillsynsbesöket har det inte blivit tydligt vad denna förändring kommer att innebära i praktiken. Enligt intervjuad elevhälsopersonal har deras arbete, även om det fortfarande varierar mellan hur de olika biträdande rektorerna lägger upp det, blivit bättre organiserat och strukturerat. De menar att det nu finns tillräckligt med specialpedagoger för att kunna utreda och kartlägga elevernas behov, men att det fortfarande finns brister i skolans förmåga att möta de identifierade stödbehoven.

Enligt elevhälsans personal och de biträdande rektorerna finns det lärare som inte anmäler tillräckligt tidigt när en elev riskerar att inte nå minst den kravnivån som ska uppnås. Enligt rektorn har skolan därför infört en ny arbetsmodell som innebär att lärarna två gånger per vecka ska ges möjlighet att muntligt kunna rapportera till ansvariga om elevers behov av särskilt stöd. Av intervjuerna med lärare och elevhälsan framgår dock att detta system ännu inte är infört på alla områden, men att de som testat metoden upplever att den fungerar bättre. Tillsynen visar alltså att den som får kännedom om att en elev riskerar att inte nå kunskapskraven inte alltid rapporterar detta i enlighet med författningarnas krav.

Rektorn behöver därför se till att skolans arbete med särskilt stöd utvecklas så att alla elever får stöd i den omfattning och på det sätt som utredningen har visat att de behöver och har rätt till. Vidare behöver skolans rutiner utvecklas så att samtliga lärare anmäler till rektorn när de uppmärksammar att en elev riskerar att inte nå lägsta kunskapskrav som ska uppnås.

Författning

3 kap 8 § skollagen

Erbjudande av utbildning**Bedömning**

Lunds kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning.

- Skolan ska ge studiehundledning på modersmålet till elever som har behov av det.
- Eleverna och de som avser påbörja utbildning ska ha tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.

Motivering

Av skollagen framgår att elever i bland annat gymnasiesärskolan ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. Av förarbetet till skollagen (prop. 2009/2010:165 s. 278 f) framgår att en förutsättning för att eleverna ska kunna utnyttja den stora frihet och de valmöjligheter till egna val som erbjuds är att de får en adekvat information om utbildningsutbud och valmöjligheter, såväl utifrån sina intressen och förutsättningar som i förhållande till arbetsmarknadens behov. Av gymnasieförordningen framgår att en elev ska få studiehundledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Vid Gymnasieskolan Vipan framgår det av intervjuerna med elever inom gymnasiesärskolans individuella val att de inte är medvetna om vilka kurser som ingår i deras studieväg. Intervjuade lärare och elevhälsans personal berättar att eleverna inom gymnasiesärskolans individuella val heller inte i normalfallet träffar en studie- och yrkesvägledare förrän i årskurs 3, eftersom lärarna inte anser att eleverna är mogna för diskussioner om yrkesval förrän då. I stället är det mentorerna som eleverna pratar med inför olika val. Enligt rektorn har inte lärarna inom gymnasiesärskolan ålagts ett särskilt ansvar för att hålla sig förtrogna med hur arbetsmarknaden ser ut på motsvarande sätt som åligger studie- och yrkesvägledaren. Detta innebär att vissa av gymnasiesärskolans elever saknar tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av utbildningens inriktningar kan tillgodoses vilket innebär en risk att de inte kan utnyttja den stora frihet och de valmöjligheter till egna val som erbjuds.

Det finns elever på nationella program vid Gymnasieskolan Vipan som av lärare, elevhälsa och biträdande rektorer bedöms vara i behov av studiehandledning på modersmålet. Enligt elevhälsan är de inte involverade i arbetet med att bedöma på vilket sätt och i vilken utsträckning detta behov bör tillgodoses för att bäst gynna elevens måluppfyllelse. Enligt rektorn åligger det studie- och yrkesvägledaren att kontakta modersmålsenheten som ansvarar för organisation och genomförande av detta särskilda stöd. Intervjuerna visar att det går ut som ett erbjudande till elever som skolan ser kan vara i behov av det. I de fall elever tackar nej till stödet görs ingen förändring av hur stödet ges, utan i dessa fall uteblir stödet. Detta innebär att elever som skolan bedömer vara i behov av studiehandledning trots sitt stödbehov inte får det stöd som de har rätt till. Av intervjuerna med skolledningen framkommer att det både inom introduktionsprogrammen samt gymnasiesärskolan kan finnas elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet, men att dessa behov ännu inte blivit klarlagda. Skolan har heller inte rutiner för att inom alla verksamheter kartlägga de behov av studiehandledning som finns.

Rektorn behöver därför utveckla skolans arbetsformer så att elever i gymnasiesärskolan får tillgång till studie- och yrkesvägledning inför valet av inriktningar samt att elever som är i behov av det får studiehandledning på modersmålet på det sätt och i den omfattning som de behöver.

Författning

2 kap 29 skollagen

9 kap 9 § gymnasieförordningen

Omfattning, innehåll och resurstillgång

Bedömning

Lunds kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Utbildningens innehåll på respektive introduktionsprogram ska överensstämma med författningarnas krav.

Motivering

Av skollagen framgår att syftet med individuellt alternativ är att elever ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller till arbetsmarknaden och att individuellt alternativ ska utformas för en enskild elev. Enligt gymnasieförordningen ska individuellt alternativ utformas utifrån elevens behov och förutsättningar.

Av kommunens information om introduktionsprogrammen framgår att det vid Gymnasieskolan Vippan erbjuds en treårig utbildning inom ramen för individuellt alternativ som kallas IMIND-BAS och som utformas för en grupp elever. Intervjuade elever som läser IMIND-BAS berättar att de läser en blandning av grundskoleämnen och gymnasiekurser, men att de inte vet varför de läser de gymnasiekurser som de gör. Enligt lärarna är programmet ett treårigt introduktionsprogram som är reducerat i syfte att eleverna ska kunna fortsätta läsa de grundskoleämnen som de behöver för att nå gymnasiebehörighet samt att de får en viss introduktion i olika yrkeskurser. Lärarna beskriver också att nästan alla elever har samma upplägg i utbildningen. Enligt lärarna fanns denna utbildning inom ramen för individuella programmet i gymnasieskolan och i samband med övergången till gym 11 förändrades ingenting i utformningen av utbildningen.

Eftersom individuellt alternativ ska utformas för varje enskild elev och inte i förväg eftersom utformningen ska kunna motsvara just de elevers behov som blivit mottagna att ingå i programmet är den organisation av utbildningen som finns på Gymnasieskolan Vippan inte förenlig med författningarnas krav på individuellt alternativ.

Rektorn måste därför säkerställa att individuellt alternativ enbart ges på ett sådant sätt som är förenligt med författningarnas krav. Huvudmannen måste också på varje introduktionsprogram upprätta en plan för utbildningen som visar utbildningens innehåll.

Författning

17 kap 3-4 och 7 §§ skollagen

6 kap 6 § gymnasieförordningen

I ärendets slutliga handläggning har utredare Viveka Berglund deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Maria Kärrman
Enhetschef

Helena Olivestam Torold
Föredragande/ Undervisningsråd

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.